

ALLT OM

TRÄDGÅRD

Nr 11-12 • Augusti 2020
Pris 59 kr NORGE NOK 79, FINLAND € 7,90

SKAFFA HÖNS!
STOR HANDBOK

Bambu

LÄTTODLAD VINDPRASSLARE

Sveriges största trädgårdstidning

Stamma upp

SNYGGFÖRVANDLA
EN RISIG BUSKE

MINI + MAXI

= SKÖN BALANS
HOS TITTI

Fixa & njut!

Grönt lugn

+ 4 SIDOR KLURIGT TRÄDGÅRDSPYSSEL

Hannus
sommardagbok:

*"Min trädgård
anfaller mig"*

1700-TALSODLA SOM PÅ LINNÉS RÅSHULT • COTTAGE I SMÅLAND

7 388077 105907
RETURVECKA 34

TSSAM
07211

Snyggt, lätt att forma och med ett skönt susande ljud. Det finns många skäl till att förgylla trädgården med bambu. Svårflirtat är jättegräset inte heller - det behöver minimalt med omsorg för att frodas i de flesta jordar.

Text: KARIN HYLANDER Foto KARIN WILDHEIM

Bambu

- supergräset som sätter stilen

I Anna Wiebe Fasths formstarka trädgård i nordhalländska Åsa är **bergbambu** ett givet inslag. Stora ruggar vajar på omse sidor om trappan. En törstig planta frodas vid friggebodens stuprör. Ett välformat klot avtecknar sig mot planket och en stram fyrkant avgränsar uteköket.

- Bambu är en fantastisk växt! Jag har den på sju ställen. Att jag har valt bergbambu beror på att den håller sig i en samlad klump och inte skickar utlöpare på samma sätt som kinabambu.

Anna Wiebe Fasth driver trädgårdsfirman Kungsbacka Trädgårdsdesign och håller de stora gräsen högt, både i den egna trädgården och när hon ritar gröna rum åt andra. Att en trädgård ska vara lätt-skött är en viktig princip och då går växter som sprider sig okontrollerat bort.

- Men har man en stor trädgård med ett woodland (en lund, reds anm) där kina-

bambun kan växa fritt funkar även den, säger hon.

En rotspärr kan också vara ett alternativ, tipsar Anna. Det innebär att rotspridande bambu planteras bakom en djup barriär av plåt eller i ett cementrör för att förhindra spridning.

- Då är exempelvis **svartbambu** med sina svarta rör mot det gröna en prydnad, säger Anna.

Två typer av rotsystem

Bambu är alltså ett gräs som förekommer i två huvudtyper: klumpbildande (som bergbambu *Fargesia*) och rotspridande (som kinabambu *Phyllostachys*). Båda typerna finns i varierande storlekar - från små tuvor till flera meter höga plantor.

Bambuns blad är oftast gröna, även om det också förekommer sorter med vita inslag och sådana med gula blad. Rören

kan däremot ha många olika färger. Vissa sorter har ett upprätt växtsätt, andra är hängande så till den milda grad att bladen nästan nuddar marken och rören knappt skymtar.

Det gäller alltså att välja rätt sort från början. Dessutom får man ta ställning till om man önskar en fritt växande, yvig rugg eller en formklippt häck eller solitär. Eller om man rentav vill satsa på bambu i kruka? Eftersom bambu sällan övervintar i högre zoner kan det vara lösningen i många landsdelar. Dock behövs i sådana fall en sval och ljus (eftersom bambun är vintergrön) övervintringsplats.

Man kan också prova bambu som zonknäckare. Det är nämligen inte bara antalet minusgrader som avgör hårdigheten utan även övriga växtförhållanden. Med en väl-dränerad men fukthållande jord, lä och vintertäckning kan bambun klara sig

3.

1. Färgen och formbarheten gör bambu till en favoritväxt hos trädgårdsdesignern Anna Wiebe Fasth i Åsa utanför Kungsbacka. Närmast en glansbambu *Fargesia nitida*. 2. Genomsläpplig jord och skydd från vårsolens uttorkande strålar håller den klippta bergbambun 'Jumbo' friskt grön hela året och kräver inte mycket skötsel av Anna Wiebe Fasth. 3. En Bergbambu, här 'Jumbo', mot ett svart plank är effektivt. Japanska glansmiskantus 'Gracillimus' förstärker den asiatiska känslan.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

TIPS!
→ Läs om fler sorter i *Gräs & bambu* av Marie och Björn Hansson (Babel förlag, 2010).

”Den krispigt gröna frodigheten som möter en i trädgården om vintern – den är ren glädje!”

längre norrut än vad som står på etiketten. Eftersom bambun är en nykomling i europeiska trädgårdar är kunskapen om dess hårdighet inte helt utforskad än.

Kosmopolitisk växt

Vilt växer bambu i flera världsdelar: Asien, Afrika, Sydamerika, Nordamerika och Australien. Många sorter kommer från bergstrakter i Kina och är därmed anpassade till hög höjd och tufft klimat. Andra vill ha mer tropiska förhållanden.

Bambu har använts som prydnadsväxt i europeiska trädgårdar under tvåhundra år. Men just bergbambun kom hit först i början av 1900-talet, då den introducerades av engelsmannen Ernest Wilson. På 1990-talet inträffade så en katastrof: All europeisk bergbambu blomade vid en och samma tidpunkt och dog kort därefter.

Hur kom då det sig? Jo, eftersom all europeisk bambu härstammade från samma moderplanta, var den ”inställd” på att blomma och därefter dö vid samma tillfälle, något som alltså dröjer många decennier. Bambuns blomning är dock än idag något av ett mysterium. Blomningen inträffar med olika mellanrum hos olika arter och periodiciteten kan även variera inom samma art. Det finns inget sätt att stoppa blomningen, men all bambu dör inte efteråt. Framförallt kan klumpbildande bambu överleva blomningen, till exempel bergbambu ’Jumbo’ som ofta fröförökas.

I Europa är bambu alltjämt en prydnadsväxt, medan man i andra världsdelar gärna använder rör, blad och skott som material att bygga hus och möbler av. De används även i kläder, för att tillverka husgeråd och vapen, som byggnadsställningar, samt som ingrediens i matlagningen.

Ja, det finns mycket som fascinerar med detta exotiska gräs. Men Anna Wiebe Fasth vet vad hon anser vara växtens främsta kvalitet:

– Att den är vintergrön. Den där krispigt gröna frodigheten som möter en i trädgården om vintern – den är ren glädje! ●

7 snygga sorter

Det finns hundratals sorters bambu att välja mellan. Ta noga reda på växtsätt, storlek och krav på växtplats innan du bestämmer dig. Perenners hårdighet anges med A–D, se sidan 74.

KLUMPBILDANDE BAMBU:

Bergbambu *Fargesia murielae* ’Jumbo’ har mer upprätt växtsätt än andra sorter. ’Super Jumbo’ är ännu tätare och frodigare. 2,5–4 m. C.

1. Skräpigheten under bergbambu ’Super Jumbo’ döljs av murgröna och murreva.

2. Palmbladsbambuns blad är glänsande gröna.

3. Pergolan avgränsas med bergbambu ’Super Jumbo’. Vid planket står ’Jumbo’ mer skyddat.

4. ’Jumbo’ i lummigt sällskap av lagerhägg och japansk lönn. 5. Sträv glansbambu.

6. En otuktad bergbambu är fin som solitär.

Dvärgbambu *Fargesia murielae* ’Simba’ är en låg, dansk namnsort. Skyr stark sol och torka men är i övrigt robust. 1,5–2 m. C.

Bergbambu *Fargesia murielae* ’Bimbo’ är en vanlig sort med små, slanka blad och bättre tålig mot sol än de andra sorterna. 1–1,5 m. C.

Sträv glansbambu *Fargesia scabrifolia* är jättepandans älsklingsrätt. Blågröna rör till en början. 2–4 m. D–C.

ROTSPRIDANDE BAMBU:

Rökelsebambu *Phyllostachys atrovaginata* tillhör släktet **kinabambu** och doftar sandelträ när rören gnuggas. Tål fuktiga jordar men trivs på öppna växtplatser. 3–5 m. D–C.

Palmbladsbambu *Sasa palmata* f. *nebulosa* är lättodlad med frodigt, palmliknande bladverk. Trivs i vandrande skugga. 1–2 m. D–C.

3 x odla bambu

→ Marie Hansson, författare till boken *Gräs & bambu*, tipsar om vilka bambusorter som kan passa utifrån hur svårödlade växter man vill satsa på i sin trädgård:

LÄTT: **Bissetbambu** *Phyllostachys bissetii* är ett säkert kort där den är hårdig. Ja, nästan för lättodlad – var noga med en djupgående rotbarriär!

MEDELSVÅR: **Svartbambu** *Phyllostachys nigra* blir mycket vacker om man lyckas förhindra köldskador, vilket den lätt drabbas av.

EN UTMANING: Variegerade, flerfärgade, sorter som **gulstrimmig grenbambu** *Pleioblastus viridistriatus* kräver rätt mängd ljus för att behålla sin brokighet. **Mosobambu** *Phyllostachys edulis* kan vara en utmaning att odla även i de mest gynnsamma delarna av landet. Denna jätdebambu kräver omsorgsfull gödsling och vattning samt ett mycket gynnsamt klimat för att utvecklas och kan då ändå bara nå en bråkdel av sin fulla storlek – en höjd på 20 – 30 meter hemma i Kina.

Så lyckas du med bambu

Lättodlad och frisk – det är bambu i ett nötskal. Men låt den slippa blöta fötter på vintern!

Att hitta rätt växtplats är en knäckfråga när det handlar om att lyckas med **bambu**. Inte för blåsig och inte så soligt att den torkar ut, är huvudregeln.

JORD: Plantera i varm jord, helst om våren. I milda delar av landet fungerar sensommarplantering väl så bra, eftersom den då hinner rota sig före vintern. Bambu trivs i de flesta jordar. Egentligen har den bara ett krav: stående vatten vintertid tar kål på den. Så blanda gärna in lite dränerande mull eller kompost i jorden i planteringsgropen. Har man lerjord kan man bygga en upphöjd bädd.

NÄRING: När det gäller näring är bambu inte jättekrävande. Den blir glad över en giva benmjöl och nedmyllad kogödsel på våren, men det är inte nödvändigt. Däremot är kisel ett måste, ett ämne som växten dessbättre producerar själv. När bladslidorna vissnar och faller av låter du dem bara ligga, så återgår kisel till plantan. Sopa ihop dem intill rören om du tycker att det ser skräpigt ut.

BESKÄRNING: Beskärning görs under våren eller sensommaren, beroende på art. Hos friväxande exemplar är det inte nödvändigt att beskära, men klipp gärna bort döda rör och glesa ur plantan genom att ta bort gamla och klena rör. Med sekatorrens hjälp kan du även klippa bort lågt sittande sidogrenar för

att de vackra rören ska framträda bättre. Vid formklippning gäller det att börja tidigt – det är svårt att omforma en stor, gammal bambu.

VATTNING: På torr och sandig jord eller vid långvarig torka behövs vattning. Annars inte – förutom under första säsongen. Bambu är en frisk och tacksam växt, som sällan angräps av skadegörare i vårt klimat.

ÖVERVINTRING: På hösten kan du kratta in ett rejält lager löv under plantan. Det ger skydd mot tjäle men också lite extra näring när det förmultnar. Under vårvintern bör bambun dessutom kläs in med säckväv om den står i ett utsatt och soligt läge. Vintergröna växter kan annars drabbas av tjältorka när ljuset väcker dem medan marken är frusen.

Annas bästa växtkombo

→ Anna Wiebe Fasth planterar ofta **bambu** som en solitär i en stensättning eller grusad yta, men lika gärna tillsammans med vackra marktäckare. Som vid all komposition är det kontrasterna som gör hela skillnaden.

– I och med att bambu har smala, linjeformade blad blir det fint att sätta den tillsammans med andra vintergröna växter med stora, horisontella blad, säger Anna.

Bergenia, funkia, hasselört och murgröna fungerar alla fint som undervegetation. När det gäller friväxande bambu har Anna dock en favorit framför andra:

– Ett klot av **buxbom**! En rufsigt form förstärker alltid en tuktad form och vice versa.

1. Rökelsebambu har korta men kraftiga rör, som med tiden drar mot grågrönt.
2. Dvärgbambu 'Simba' prasslar fint i vinden, planterad i stora krukor intill en uteplats.
3. Svält, frodigt och friskt. Har man plats för ett woodland, en lund, har **kinabambu** en given plats. Här är det rökelsebambu som höjer sig över rododendron och funkia.

3.